

Usavršavanje
Dodijeljeni certifikati članovima
nadzornih odbora i uprava društava

Održana prva sjednica
Konzorcij metalske i elektro industrije

Dodijeljeni certifikati članovima nadzornih odbora i uprava društava

Implementacija Uredbe o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa većinskim učešćem državnog kapitala u proteklih je nekoliko mjeseci izazvala veliku pozornost privrednika na području Federacije Bosne i Hercegovine

S obzirom na to da je Uredbom predviđeno usavršavanje članova organa u društvima čiji su osnivači Federacija BiH, kanton i općina, to je u prvim grupama, koje su organizirane u Sarajevu, Mostaru, Zenici i Tuzli, evidentirano više od 400 kandidata.

Prve grupe polaznika iz Sarajeva i Zenice su okončale usavršavanje kroz odslušana predavanja iz oblasti građanskog i privrednog prava, osnove računovodstva, osnove poslovnih i javnih finansija, te menadžementa, kao i odbrane završnog - seminarskog rada o odabranj temi.

Tim povodom Privredna / Gospodarska komora FBiH je, u saradnji sa Federalnim ministarstvom energije, rudarstva i industrije, 18. marta 2011. godine organizirala podjelu certifikata za prvu grupu od 111 kandidata koji su završili postupak usavršavanja i certificira-

nja po Uredbi i Programu usavršavanja predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava društava sa većinskim učešćem državnog kapitala.

Svečanoj dodjeli certifikata prisustvovali su brojni privrednici koji su završili usavršavanje, te predstavnici Vlade FBiH, zvaničnici P/GKFBiH Jago Lasić, predsjednik, i Avdo Rapa, potpredsjednik, dok je certifikate uručio Vahid Hećo, federalni ministar energije, rudarstva i industrije iz prethodnog saziva Vlade FBiH.

Predsjednik Lasić je istakao da se ovom obukom pokušao učiniti korak naprijed ka boljem upravljanju tim kompanijama i da kandidati steknu neophodna znanja iz oblasti korporativnog upravljanja.

Program usavršavanja, koji podrazumijeva edukativni dio s najmanje 30 sati predavanja i završni pismeni ispit radi provjere stečenog znanja, radio je PKFBiH. U radu seminara, do

sredine februara, učestvovao je 451 kandidat, a u ovom dijelu bit će dodijeljeni certifikati za 226 kandidata, rekao je Lasić. Obuka je organizirana u nekoliko ciklusa u Sarajevu, Zenici, Mostaru i Tuzli. Predsjednik Lasić je najavio formiranje udruženja certificiranih članova nadzornih odbora i uprava, kao i da će se svake godine vršiti dopunska usavršavanja.

U fokusu edukacije, kako je istakao A. Rapa, bilo je korporativno upravljanje, a obuhvaćene su, među ostalim, i međunarodne finansije, računovodstvo, reinženjering proizvodnje, teme koje su po Uredbi nominirane i podijeljene na 15 oblasti. U timovima predavača bili su eminentni stručnjaci iz ovih oblasti. Uredba je donesena u cilju provedbe odredaba Zakona o gospodarskim društvima, u kojem je regulirano da se članovi nadzornih odbora i uprava dodatno usavršavaju i svoje uloge u gospodarskim društvima izvršavaju na način kako se to radi i suvremenom poslovnom svijetu.

Prema riječima Enise Kadić, koordinatorice ovog projekta P/GKFBiH, ideja je naišla na veliku podršku privrednika, a iz svakodnevnih kontakata sa zainteresiranim može se zaključiti

ti da neće izostati podrška i interesovanje ni u narednom periodu.

Pošto se Uredba nije bazirala samo na aktivnim članovima organa privrednih društava, interesantno je da postoje brojni zainteresirani koji ispunjavaju uslove, ali trenutno nisu aktivni članovi nadzornih odbora, odnosno uprava društava. Iskristiti ću priliku da napomenem da je organizacija ocijenjena visokom ocjenom, jer smo mi svakom kandidatu prezentirali anketni list u kojem su mogli istaći eventualne primjedbe. Sa zadovoljstvom mogu konstatovati da nismo imali niti jednu primjedu na organizacioni dio ovog projekta, tako da je u pravom smislu riječi Komora bila na visini zadatka - zaključila je Kadić.

Uskoro se očekuje promocija 64 certificirana kandidata u Mostaru.

Amela KEČO

GLASNIK

Privredna / Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine
List izlazi mjesečno
Godina XII
Broj 102
mart / ožujak 2011.

GLASNIK uređuje Redakcijski kolegij:
Željana Bevanda, glavni urednik,
Amela Kečo, odgovorni urednik, članovi:
Mira Idrizović,
Šemsa Alimanović,
Ljubo Dadić

i Meliha Velić, sekretar Redakcije.

Adresa:
Privredna / Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo
Branislava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/566-300
E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:
033/566-222 (centrala)
033/217-782
Faks: 033/217-783
www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.o.o.
Sarajevo

Općinski sud Sarajevo
UF/1-2219/05,
RB 1-3018
Identifikacioni broj
4200088140005
Identifikacioni broj PDV
200088140005
DTP: "Privredna štampa"
Štampa: Suton d.o.o.,
Varaždinska 2
Široki Brijeg
Besplatan primjerak

Podrška kvalitetnom izlasku na inotrzžište

Potvrda kvaliteta je nužan preduslov za plasman na inotrzžišta, a mišljenje o jednom od puteva kako to ostvariti predložio je Jago Lasić, predsjednik P/GKFBiH, autor teksta

Male ekonomije, kao i BiH ekonomija, svoj razvoj trebaju graditi na izvozu. BiH je malo tržište, pa je i proizvodnja za takvo tržište neekonomična, neprofitabilna i nekonkurentna. Tek produžavanjem proizvodnje na izvoz dolazimo da konkurentne proizvodnje, tj. ulazimo u ekonomiju količina. Da bi izvozili svoju proizvodnju potrebno je puno preduvjeta, a osnovni je usklađenost kvalitete proizvoda sa standardima zemlje kupaca. Za ocjenu usklađenosti potrebno je imati akreditirane (kompetentne) institucije.

Promatrajući položaj BiH u izvozu, da se zaključiti da je broj izgrađenih kompetentnih institucija mali i da zemlje kupci roba iz BiH u velikoj mjeri ne priznaju njihovu kompetentnost i traže ocjenu usklađenosti (certifikat) od neke svoje akreditirane institucije. Tu se pojavljuje problem produženja rokova isporuke, poskupljenja proizvoda, smanjenja konkurentnosti proizvoda itd.

Kako je stav Europske akreditacije (EA) da jedna zemlja ima jednu akreditacijsku kuću, u našem slučaju Bosanskohercegovačku akreditacijsku agenciju (BATA), onda možemo zaključiti da smo ispunili taj uvjet. Postavlja se pitanje međunarodnog statusa BATA-e, a time i svih akreditiranih institucija u BiH (ispitnih i kalibracijskih laboratorija, inspeksijskih i certifikacijskih tijela).

Čini se dobrim da BiH ima potpisane Ugovore o slobodnoj trgovini sa EU (SSP), zemljama jugoistočne Europe (CEFTA), Turskom i da ima preferencijalni tretman i u drugim dijelovima svijeta (SAD, Kanada, Japan, Novi Zeland, Rusija itd), ali smatram da uz potpisane ugovore o trgovini treba imati izgrađene institucije koje omogućavaju provedbu tih ugovora. Jedan od osnovnih je i priznavanje kompetencija akreditiranih institucijama od BATA-e, ali i same BATE-e od treće strane (EA).

BiH ima veliki broj nezaposlenih (cca 520.000) i neće se riješiti nezaposlenosti ukoliko ne promijeni strukturu proizvodnje, stavljajući težište na finalni proizvod (više dodanog rada), uz paralelnu izgradnju institucija kompetentnih za ocjenu usklađenosti.

Graditi budućnost na proizvodnji energije, baznih metala, niskim fazama prerade drveta, koksa itd. je zabluda. Uzmimo primjer energije. Investirate u proizvodnju energije, izvezete energiju i za taj izvoz uvezete finalne robe čiju je proizvodnju omogućio izvoz te energije. Takvim načinom rada BiH uvijek

će imati visoku stopu nezaposlenosti i veliku zavisnost o uvozu i kronični deficit u vanjskoj robnoj trgovini. Zato sam odlučio iznijeti svoje mišljenje o potrebi akreditacije u funkciji pospešenja izvoza iz BiH.

Što to znači akreditiranje (ocjena kompetentnosti) za domaćeg potrošača i izvoz?

1. Akreditacija daje garanciju da je razina organizacijsko-tehničke osposobljenosti i opremljenosti laboratorija za ispitivanje i kakvoću, certifikacijskih i inspeksijskih tijela takva da garantira da su proizvodi certificirani od takvih institucija validni i dobri za uporabu.

2. Za gospodarstvo je dobra jer osigurava pouzdanost, smanjenje troškova i pomaže u donošenju odluka o procjeni rizika. Proizvodi sa certifikatom akreditiranog tijela povećavaju povjerenje kupca korisnika roba i time povećavaju konkurentnost i pristup proizvoda tržištu.

3. Daje sigurnost i povjerenje kupcu da kupuje kvalitetan proizvod ili uslugu. Da bi danas zadovoljili kupca morate imati kvalitetan proizvod sa validnim certifikatom, tj. sa certifikatom koji garantira usklađenost kvalitete proizvoda sa standardom.

4. Za državu je pozitivno jer priznavanje njenih akreditiranih tijela znači povjerenje u državu i njene institucije ovlaštene za ocjenu usklađenosti, a sve u cilju zaštite javnog interesa i rast sigurnosti pri donošenju odluke o kupnji.

5. Akreditirane i međunarodno priznate institucije i instituti daju garanciju i investitoru da će moći lakše izvesti svoj proizvod, pa je akreditacija i u funkciji privlačenja inoinvesticija u proizvodni sektor, a ne samo u servise. Zašto je od 2004. do 2010. godine u BiH razina investicija u proizvodne djelatnosti ispod 30% ukupnih inoinvesticija?

Odgovor je u otežanom ili nemogućem izvozu finalnih roba, pa se BiH smatra samo tržištem gdje treba investirati u trgovinu, finansijski sektor, telekomunikacije i servise uopće.

I na kraju, jedan dobronamjeran savjet. Gospodo koji kreirate izovoznu politiku BiH zauzmite stav da ono što ne možete ostvariti u izvozu kompenzirajte na domaćem tržištu. Donesite odluku da i mi preispitujemo certifikate onih koji naše preispituju. Ostvarit ćete siguran pomak naprijed.

Održana prva sjednica

U Sarajevu je krajem februara održana prva sjednica Konzorcija metalske i elektro industrije kojom je predsjedavao Ramo Buđevac, predsjednik Odbora Udruženja MEI

Na sjednici kojoj su prisustvovala članice Konzorcija MEI: Sabit Orlić - Mašinoremont Banovići; Suvad Isaković - ITC d.o.o. Zenica; Munib Terzo - Instruments Sarajevo; Mirza Kovačević - BNT - Hidraulika Novi Travnik; Fadil Halilović - LČT - Bosnia Valves Tuzla; Abaz Mandžuka - BNT-TmiH - Novi Travnik, te potencijalni član: Amir Vilašević - Čosićpromex - Usora, te gosti: predstavnici Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije: Osman Ganić i Ilijaz Čamdžić; Elektroprivrede BiH: Nihad Kadić i Fahrudin Tanović; kantonalnih privrednih komora: Asim Gradinić - P/GKSBBK/SB i Azemina Čerimagić - PKKS predočena su normativna akta koja se tiču pristupanja novih članova u Konzorcij, članstvo u Komori, kao i druga akta potrebna za nesmetan rad.

Nakon što je pozdravio prisutne, Avdo Rapa, potpredsjednik Komore, kratko se osvrnuo na potrebu i prednost formiranja Konzorcija:

- Ovakav način udruživanja kompanija omogućuje fleksibilnost pri prijavi na tender. S obzirom na to da se u okviru Konzorcija nalaze kompanije iz različitih podsektora MEI, to je i paleta usluga koje se nude veća, a time i konkurentnost. Konzorcij bi mogao nastupati, kako je to i regulisano Sporazumom, na projektima elektroenergetskog sektora, revalorizacije i modernizacije rudnika, te cestovne infrastrukture.

O aktivnostima koje su prethodile njegovom formiranju govorio je Fadil Halilović, direktor LČT - Bosnia Valves Tuzla.

Za oporavak i željeni rast u proizvodnji metala i metaloprerađivačkoj industriji nužno je promijeniti poslovni ambijent, u kome bi se uspostavila drugačija mjerila vrijednosti i prioriteta, naglasila je Nafija Šehić - Mušić. Takav poslovni ambijent bi morao u prvi plan staviti domaću proizvodnju i ponuditi rješenja koja će stimulirati razvoj, izvoz finalnih proizvoda i nova zapošljavanja.

Direktor proizvodnje Elektroprivrede BiH Nihad Kadić rekao je da ova kompanija i članice Konzorcija imaju zajednički interes, a to je učesće ovih kompanija na tenderu koje objavljuje koncern EP BiH. Akcentirao je da je šteta što domaće kompanije ne dobijaju više poslova na tenderima, ali su u mnogim slučajevima prepreka tome neka zakonska i podzakonska akta. Pozvao je članove Konzorcija da zajedno rade na izmjeni zakona, čime će se omogućiti kvalitetniji i svrsishodniji nastup ovih kompa-

nija na tenderima u oblasti elektroenergetske djelatnosti.

Usljedio je razgovor o izboru lidera Konzorcija MEI, u skladu sa članom 3. Sporazuma o Konzorciju MEI o čemu je govorio Suvad Isaković, direktor ITC Zenica.

Zaključeno je da se pored naziva „lider“ dodaje i „glavni lider“ koji će biti angažiran kontinuirano, a lider će se birati za svaki pojedinačan - konkretan posao i njegov mandat će i trajati koliko i posao. Za glavnog lidera članovi Konzorcija su jednoglasno izabrali Abaza Mandžuku, direktora BNT - Tvornice mašina i hidraulike Novi Travnik.

Nakon razgovora o prihvatljivom i prepoznatljivom nazivu konzorcija, te konsultacija sa stručnim službama Komore, zaključeno je da nosi naziv: BH konzorcij MEI.

Posao će se odvijati u saradnji sa P/GKFBiH sa kojom će za svaki konkretan posao uslijediti dogovor, odnosno ugovor o načinu saradnje, u skladu sa potpisanim sporazumom. Do tada, obavezujuće je za kompanije da budu članice Komore, u skladu s tim da potpišu Ugovor, nakon Izjave, te izmiruju svoje obaveze.

Ovom prilikom su: „Bosnia valves“ d.o.o. Tuzla; „Mašinoremont“ d.o.o. Banovići; „Aka metal“ d.o.o. Gračanica; „Livnica Visoko“ d.d. Visoko; BNT-TmiH d.o.o. Novi Travnik; „Metalno“ d.o.o. Zenica; „Elektroremont“ d.o.o. Banovići, „INDEX“ Gračanica; Remontmontaža d.d. Tuzla; Instruments d.d. Sarajevo; BNT - Hidraulika N. Travnik; ITC d.o.o. Zenica; Zupčanik d.o.o. Tešanj, i Čosićpromex d.o.o. Usora potpisale Sporazum o BH konzorciju MEI.

*Mr. Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ
n.sehic@kfbih.com*

Opis mogućnosti financiranja projekta

Ovim pozivom za podnošenje prijedloga projekta (RFA) se pozivaju sve zainteresirane organizacije da apliciraju za dodjelu grant sredstava u cilju ponovnog pokretanja i nastavka Kampanje podizanja svijesti javnosti pod nazivom Čisto je lijepo (Kampanja)

Poziv za podnošenje prijedloga projekta ima za cilj odabir najboljeg tehničkog prijedloga za ponovno pokretanje kampanje pod nazivom Čisto je lijepo. Prijedlogom se mora osigurati vlasništvo nad kampanjom i pripremiti okvir za provođenje Kampanje tijekom perioda od najmanje pet godina. Prijedlog treba uključivati, između ostalog, identifikaciju i uključivanje relevantnih partnera, javnih, nevladinih (NVO) i komercijalnih organizacija, modele za prikupljanje finansijskih sredstava i sponzorstva koja su potrebna radi provođenja planiranih aktivnosti, te plan koji se odnosi na aktivnosti ponovnog pokretanja Kampanje, koja može dobiti djelomičnu podršku kroz grant sredstva koja osigurava projekt FIRMA.

Sve predložene aktivnosti i intervencije bi trebale voditi ka realizaciji sveukupnih ciljeva Kampanje:

- Unaprijeđenje infrastrukture zaštite okoliša i s tim povezanog zakonskog okvira;
- Unaprijeđenje prakse upravljanja otpadom;
- Značajno smanjenje količina smeća i nepropisnog odlaganja smeća i
- Podizanje javne svijesti javnosti koje vodi ka promjeni ponašanja javnosti, tvrtki i politike u odnosu na pitanja zaštite okoliša u BiH.

Kampanja Čisto je lijepo

Kampanja Čisto je lijepo je prvobitno provedena 2008. godine, a inicirana je i provedena tijekom ograničenog perioda uz potporu prethodnog Projekta podizanja konkurentnosti razvojem klastera (eng. Cluster Competitiveness Activity) kojeg je financirala Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih Američkih Država. Kampanja je inicirana na zahtjev turističke industrije BiH, a u nastavku su Kampanju podržala i relevantna ministarstva na razini oba entiteta i na državnoj razini. Kampanja je provedena u koordinaciji sa predstavnicima privatnoga i nevladinog sektora. Ministarstva koja su sudjelovala u pokretanju Kampanje bila su: Ministarstvo okoliša i turizma Federacije BiH, Ministarstvo trgo-

vine i turizma Republike Srpske, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

O projektu FIRMA

Projekt pod nazivom Fostering Interventions for Rapid Market Advancement (FIRMA) je petogodišnji projekt sponzoriran od Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Švedske agencije za međunarodni razvoj (SIDA), koji je počeo sa aktivnostima tijekom rujna 2009. godine sa ciljem pružanja podrške održivom ekonomskom rastu, zapošljavanju i povećanju prihoda domaćinstava u BiH. Uredi projekta FIRMA nalaze se u Sarajevu i Banjoj Luci. Sa ciljem osiguranja održivosti i efikasnosti, projekt FIRMA provodi svoje aktivnosti kroz mrežu partnera - razvojnih agencija, gospodarskih komora, poslovnih udruženja i pružatelja poslovnih usluga - koji djeluju u okviru Konzorcija FIRMA.

Osnovni cilj projekta FIRMA u BiH je poboljšanje „sposobnosti sudionika na tržištu da se nose sa konkurentskim pritiskom i tržišnim zakonitostima unutar Europske unije“, kao ključne komponente konkurentskih kriterija za pristup EU.

Projekt FIRMA usmjeren je na tri sektora bh. gospodarstva: drvoprerađiva, turizam i metaloprerađivačka industrija, odnosno na razvoj i unaprijeđenje njihove produktivnosti, veza sa tržištem, pristupa financijama, sposobnosti radne snage, kao i šireg poslovnog i političkog okruženja u kojem djeluju ovi sektori. U okviru svih ovih aktivnosti, projekt FIRMA snažno promovira očuvanje okoliša, načela ravnopravnosti spolova i ekonomsku uključenost socijalno ugroženih skupina.

Dodatne informacije o uvjetima Poziva, kao i aktivnostima projekta FIRMA se mogu naći na www.firmaprojekt.ba

*Pripremila: Danijela LOVRIĆ
lovric.danijela@yahoo.com*

Projekat zajednička akcija

Ovaj projekat implementira Centar za okolišno održivi razvoj (COOR) u partnerstvu sa Inicijativom i civilnom akcijom (ICVA), a područje implementacije je Federacija Bosne i Hercegovine

Opšti cilj projekta je:

- Podsticanje partnerstva između vladinog i nevladinog sektora sa ciljem efektivne implementacije EU Direktive o integralnoj prevenciji i kontroli zagađivanja (IPPC) u BiH.

Specifični ciljevi projekta su:

- Izgraditi kapacitete organizacija civilnog društva (OCD-a) za monitoring ponašanja industrija u skladu sa izdatim okolinskim dozvolama;

- Podstaci vladu i OCD-a da zajednički rješavaju specifične okolišne probleme koje uzrokuju industrije;

- Identificirati postojeće kompanije kojima je potrebna okolinska dozvola, kao i one koje se ne ponašaju u skladu sa propisanim uvjetima.

Ciljne grupe projekta su:

- Institucije nadležne za implementaciju Zakona o zaštiti okoliša i izdavanje okolinskih dozvola, te nadzor sprovođenja, uključujući federalno i 10 kantonalnih ministarstava za okoliš, kao i federalnu i 10 kantonalnih inspekcija za okoliš;

- Okolišne OCD-e, njih barem 10, koje će pokazati inicijativu da djeluju u partnerstvu sa pomenutim institucijama, inicirati dijalog između vlade i industrije, podijeliti informacije sa vlastima vezano za industrijske aktivnosti u njihovoj zajednici, te izvršiti pritisak na industriju da okolišno odgovorno djeluje;

- Industrijske kompanije u FBiH, koje su okolišnom legislativom obavezne djelovati na okolišno održivi način, te postupati u skladu sa uslovima iz okolinske dozvole;

- Građani FBiH koji trebaju biti informirani o problemima uzrokovanim uticajem industrijskog zagađenja i načinima za smanjenje ovog uticaja u njihovim zajednicama.

Krajnji korisnici projekta:

- Institucije nadležne za implementaciju Zakona o zaštiti okoliša i izdavanje okolinskih dozvola, te nadzor provođenja, uključujući federalno i 10 kantonalnih ministarstava za okoliš, kao i federalnu i 10 kantonalnih inspekcija za okoliš;

- OCD-e koje će biti obučene za monitoring ponašanja industrija

Očekivani rezultati projekta su:

1. Izgrađeni kapaciteti OCD-a za monitoring ponašanja industrija u skladu sa okolinskim dozvolama;

2. Vlada i OCD-e zajednički rješavaju specifične okolišne probleme koje uzrokuju industrije;

3. Identificirane kompanije kojima je potrebna okolinska dozvola, kao i industrije koje se ne ponašaju u skladu sa izdatom okolinskom dozvolom.

Glavne aktivnosti na projektu su:

1. Upravljanje projektom, evaluacija i izveštavanje,
2. Uspostava grupe OCD-a,
3. Uspostavljanje partnerstva sa vladinim institucijama,
4. Izgradnja kapaciteta za ?nadzor? (watch dog?) uticaja industrije na okoliš,
5. Komunikacija sa javnošću.

Svrha ove aktivnosti je jačanje kapaciteta okolišnih OCD-a za monitoringa ponašanja industrija u odnosu na provedbu okolišnih zakona.

U procesu monitoringa bit će identifikiranje postojećih industrijskih pogona i postrojenja i njihovog statusa u pogledu dobivanja okolinskih dozvola.

Kriteriji za odabir će biti veličina industrije, vrsta proizvodnje, značaj za lokalnu zajednicu/kanton/FBiH i slično.

Drugi korak će biti monitoring aktivnosti zagađivača i identifikiranje specifičnih okolišnih problema, zajedno sa razlozima njihove pojave. U tu svrhu, grupa OCD-a će tražiti relevantnu dokumentaciju iz Ministarstva (kao što su izvještaji o monitoringu) i inspekcije ili izvještaj o obavljenoj inspekciji), kao i potvrdu o ponašanju industrija posjetom na licu mjesta, fotografiranjem njihovog (ne)odgovornog ponašanja prema okolišu (tačkastih izvora emisija odlagališta, okoliša zagađenog industrijskim djelatnostima itd), razgovorima sa upravom industrija i slično.

Industrijske aktivnosti će biti provjerene u smislu:

- Praćenja okolišnog učinka usporedbom ispuštenog zagađenja u odnosu na granične vrijednosti emisija,
- Praćenja usklađenosti s uvjetima propisanim u okolinskoj dozvoli, uključujući upotrebu sistema okolinskog upravljanja i upravljanja resursima.

Cilj ovog napisa je da se kompanije upoznaju sa aktivnostima koje slijede, a vezane su za industriju, odnosno za implementaciju Direktive o integralnoj prevenciji i kontroli zagađivanja (IPPC) u BiH.

Više informacija možete dobiti u:

Centru za okolišno održivi razvoj Sarajeva
<http://www.coor.ba/bos/stream.php?kat=196>

Mr. Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

E10 - novo gorivo na evropskom tržištu

Direktiva evropskog Parlamenta i Vijeća 2003/30/ES od 8. maja 2003. godine o poticanju upotrebe biogoriva i drugih obnovljivih izvora u prevoznom sektoru (Direktiva o biogorivima </H4) propisuje obavezu članica Evropske unije da do 2012. godine osjetno smanje emisiju ugljen-dioksida u atmosferi

U decembru 2008. članice EU su postigle dogovor o novoj direktivi o obnovljivoj energiji koja traži da svaka zemlja članica EU do 2020. zadovolji 10% svojih potreba za gorivom u prometu iz obnovljivih izvora.

Prva država koja je planove preradaivačko-naftne industrije usaglasila sa standardima Evropskih direktiva je Njemačka.

Njemačka je 2008. razvila tzv. E10 projekt koji je trebao osigurati da se udio bioetanola u klasičnom gorivu poveća sa dosadašnjih 5% na 10% do kraja 2009. godine. Suočena sa činjenicom da se za više od tri miliona vozila u Njemačkoj može

očekivati da neće biti usklađeni sa novim gorivima, tj. neće moći voziti na takvu mješavinu, Vlada je odlučila povući „E10“ projekt.

U međuvremenu je usavršavanje tehnologije u automobilske industrije rezultiralo proizvodnjom modernih benzinskih motora koji, uglavnom, mogu raditi na „E10“ gorivu (dakle, mješavini 10% etanola i 90% benzina) bez bilo kakvih promjena, ali je za više koncentracije etanola potrebno promijeniti način rada motora.

Potaknuti novim rezultatima u automobilske industriji, započeti projekat „E10“ je nastavljen odlukom njemačke vlade, tako da se očekuje do kraja

marta 2011. godine završna faza u implementaciji projekta, odnosno puštanje u slobodnu prodaju nove vrste benzina „E10“, s namjerom da se na ovaj način zadovolji direktiva o smanjivanju količina izbačenog ugljen-dioksida u atmosferu.

Naziv „E10“ je akronim slova, „E“ označava etanol, a „10“ označava procenat etanola u svakom litru supera. Novo gorivo će imati naziv „Super E10“.

Etanol je, kao gorivo, po svojim karakteristikama, manje efikasan nego benzin, te daje oko jednu trećinu manje snage po jedinici volumena. Ovo otvara niz drugih negativnih posljedica, koje, u pravilu, snose krajnji potrošači.

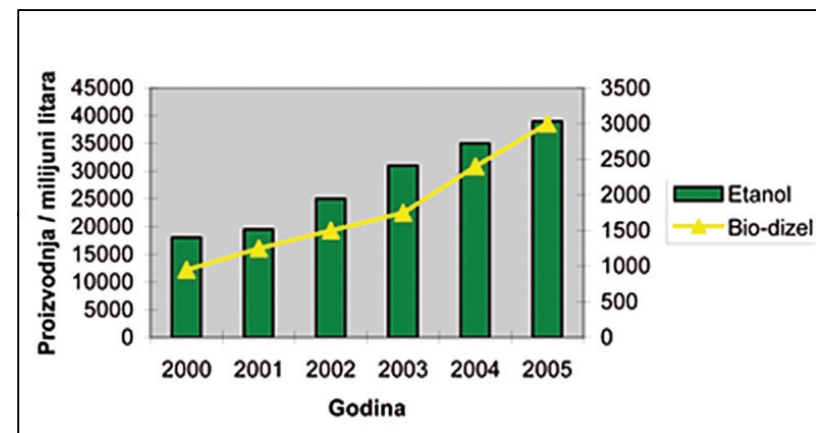
Naime, stručnjaci automobilske industrije upozoravaju na to da „E10“ reaguje agresivno u dodiru s nekim metalnim i plastičnim dijelovima. Pretpostavlja se da ovo gorivo može da izazove i ozbiljna oštećenja motora. Alkohol (etanol) nagriza aluminijum-

velikim udjelom bioloških goriva za prevoz, jer su industrija i vlada radili zajedno da to omoguće.

Brazil svoje biološko gorivo dobiva iz šećerne trske, koja odlično uspijeva u tamošnjoj toploj i vlažnoj klimi, dok više od polovine automobila radi na principu „fleksibilnih goriva“, tj. mogu se koristiti mješavinama od čistog benzina do „E85“ (85% etanola i 15% benzina).

Iako su količine bioloških goriva koja se proizvode male u usporedbi s naftnim derivatima, one rastu velikom brzinom. Kao što se može vidjeti u grafikonu, proizvodnja etanola za upotrebu kao gorivo udvostručila se između 2000. i 2005., dok se utrošila proizvodnja biodizela.

Direktiva EU je, također, uspostavila održive kriterije za biogoriva. Ona traži da se korištenjem biogoriva uštedi barem 35% emisije CO₂ u usporedbi s fosilnim gorivima.

Svjetska proizvodnja bioloških goriva između 2000. i 2005. godine (izvor „Time to Bring in Plan B for Biofuel“, New Scientist, 198, 2008., str. 30. - preuzeto „Zeleni snovi“, National Geographic)

se dijelove. Aluminijum se koristi za izradu blokova motora ili benzinskih pumpi. „E10“ može da nagrize crijeva od plastike i gume. Ukoliko se na crijevima za dovod goriva stvore rupe, onda gorivo može da se izlije na vrela dijelove motora i da se zapali.

Šta sa brojnim vozilima starije proizvodnje koja ne mogu koristiti ovu vrstu goriva. Za ona vozila koja mogu koristiti „E10“ izvjesna je povećana potrošnja u odnosu na benzine.

Etanol se proizvodi fermentacijom biljnih šećera, te se obično miješa s benzinom prije nego što se koristi u automobilima. Takva se goriva označavaju slovom „E“ i brojem koji odgovara postotku etanola, na primer, „E10“ sadrži 90% benzina s 10% etanola, a „E85“ sadrži 15% benzina i 85% etanola.

Jedna od rijetkih zemalja gdje je prelaz na biološko gorivo uspješno izveden je Brazil, koji se koristi

Od 2017. godine planirano je 50%, a od 2018. godine 60%. Ipak, strahuje se da će obećana proizvodnja biogoriva rezultirati masovnim sječama šuma i imati negativne posljedice po sigurnost hrane, s obzirom na to da usjevi od kojih se trebaju proizvoditi biogoriva zamjenjuju druge, namijenjene za prehranu.

U budućnosti će biološka goriva, vjerovatno, biti barem dio pokušaja da se smanji ovisnost današnjeg društva o naftnim derivatima i smanji zagađenje okoline.

Vjerovatno je da rješenje neće biti samo jedno, nego kombinacija raznih mogućnosti. Prednost bioloških goriva je da su vrlo slična naftnim derivatima koji se danas koriste, te da prelaz može biti vrlo brz - u nekim je zemljama već i počeo.

A. KEČO

Uredba o korištenju obnovljivih izvora energije još nije zaživjela

Sekcija obnovljivih izvora energije pri Privrednoj / Gospodarskoj komori FBiH, zajedno sa APEOR-om (Asocijacija proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora u BiH), saopštenjem za javnost podseća na neprovođenje Uredbe o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije Vlade FBiH (objavljena u „Sl. novinama FBiH“, broj 36/10, od 16. 6. 2010. godine).

Ovim obračunjem Sekcija OIE informiše javnost da Uredba nije zaživjela u ključnim segmentima, a trebala je da stupi na snagu i primjenjuje se osam dana nakon objavljivanja. Nove cijene za proizvođače električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije bi se formirale po osnovu naplate naknade za poticaj krajnjim potrošačima, kako je definisano odredbama člana 17. Uredbe. Za domaćinstva kao krajnje potrošače došlo bi do povećanja cijene električne energije za 0,001 KM po potrošenom kilovat-satu (ako se uzme da prosječno domaćinstvo u Federaciji Bosni i Hercegovini godišnje troši oko 3.500 kWh, ovo povećanje cijene bi na godišnjem nivou iznosilo dodatnih 3,50 KM), dok bi za ostale potrošače ovo povećanje izno-

silo od 0,008 KM/kWh do 0,005 KM/kWh, u zavisnosti od naponskog nivoa.

S obzirom na to da nema opravdanih razloga za neprovođenje Uredbe, Sekcija traži sastanak sa nadležnim predstavnicima Vlade FBiH, FERK-a, JP EPBiH, te JP EPHZHB, radi definisanja sljedećih činjenica:

- Ko je nadležan za provođenje Uredbe?
- Kada će Uredba stvarno biti primijenjena?
- Ko će nadoknaditi izgubljeni prihod postojećim proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora (oko 20 malih hidroelektrana u FBiH) od kraja prošle kalendarske godine (31. 12. 2010.), pa do početka njene primjene (prema gruboj procjeni, gubitak za januar i februar 2011. godine za vlasnike mHE u FBiH iznosi oko 1,25 mil. KM)?

Budući da je Evropska unija zauzela jasan stav da je stimulacija proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora jedan od prioriteta i da je potrebno da svaka vlada napravi jasnu zakonsku regulativu u ovoj oblasti, neprovođenjem Uredbe krše se pravila postavljena od EU, dok se vlada FBiH deklarativno zalaže za njihovu primjenu.

Lejla SADIKOVIĆ
l.sadikovic@kfbih.com

Kanada

Informacija o uslugama Ureda za unapređenje trgovinske suradnje

Ambasada Bosne i Hercegovine u Otavi obavijestila je Ministarstvo vanjskih poslova BiH o posjeti predstavnika Ambasade Ureda za unapređenje trgovinske suradnje Kanade (TFO). Ovaj ured predstavlja glavni izvor informacija, savjeta i kontakata za izvoznike iz zemalja u razvoju. TFO je institucija koja može pružiti veliku pomoć bh. izvoznicima pri plasmanu svoje robe i usluge na kanadsko tržište, te pomoći u privlačenju stranih investicija u BiH. TFO svojim registriranim korisnicima nudi sljedeće besplatne usluge:

Informacije - priručnik za izvoz u Kanadu; izveštaje za više od 20 specifičnih ekonomskih se-

ktora; informacije o sajmovima i novostima; seminare o izvozu iz dr.

Savjete - odgovore na pitanja o tome kako pronaći nazive kanadskih kupaca, tarifne stope i metode plaćanja, savjete vezano za trgovinski sistem, strategije ulaska na kanadsko tržište, uvjete pakovanja, podršku izlaganja stranih predstavnika i dr.

Kontakte - pretraživačka baza podataka TFO-a isporučiocima itd.

Besplatnu registraciju i pristup sadržaju web stranice i uslugama koje nudi TFO imate na internet adresi "http://www.tfocanada.ca/register.php"

Odgovorani odnos prema prirodnim bogatstvima

Na šestom zasjedanju UNFF-a, održanom 2006. godine, predloženo je da Ekonomsko-socijalno vijeće preko Ujedinjenih naroda pozove Generalnu skupštinu UN-a da 2011. godinu proglasi Međunarodnom godinom šuma. Rezolucijom Generalne skupštine UN-a, broj 61/193, od 20. decembra 2006. godine, proglašena je 2011. godina Međunarodnom godinom šuma u cilju podizanja svijesti društva o značaju šuma i unapređenja održivog gospodarenja, zaštite i stanja šuma na Zemlji. Sve države članice UN su pozvane da tokom 2011. godine, na međunarodnom i nacionalnom nivou, organiziraju različite aktivnosti kojima bi se obilježila Međunarodna godina šuma i na taj način ukazalo javnosti na dobrobiti koje šumski ekosistemi daju čovječanstvu

Šume Bosne i Hercegovine predstavljaju jedan od najvažnijih nacionalnih prirodnih obnovljivih resursa, a po svojim karakteristikama spadaju među najvrijednije šumske ekosisteme ovog dijela Evrope.

Održane su brojne manifestacije vezano za Međunarodnu godinu šuma: Naučna konferencija „Šume - indikator kvaliteta okoliša“, organizirala Akademija nauka i umjetnosti BiH u Sarajevu, 21. 3. 2011., JP Šume Tuzlanskog kantona u Tuzli, 18. 3. 2011., JP Šume Srednjobosanskog kantona, i UŠIT u Bugojnu, 24. 3. 2011., kao i 4. konferencija o šumarstvu koju su organizirali firma „Projekt“, VTKBiH, Šumarski fakultet u Sarajevu, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Drvni klaster BiH.

Uvaženi akademik Midhat Uščuplić, na Naučnoj konferenciji u Sarajevu, istakao je da su šume, zahvaljujući svojim ekosistemskim funkcijama, najvažniji indikator kvaliteta okoliša. Šumske resurse koristi više subjekata, čije je znanje o funkcionisanju ovih prirodnih sistema različito, a nekih čak oskudno ili nikakvo. Integritet šuma se narušava, a prijetnje njihovoj stabilnosti su u porastu. Nažalost, vlast od koje se očekuje da sistemski zaštiti šume percipira ih

kao fabrike drveta i stranački plijen. Umjesto da upravlja šumama, vlast preferira da se bavi pitanjima njihovog iskorištavanja, što bi trebalo biti obaveza šumarske struke. Tek na osnovama jasne strategije o šumama moguće je donijeti zakon i dugu prateću legislativu, kao instrument vlasti za praćenje rada svih korisnika šuma i ne samo preduzeća šumarstva. Zaliha drveta u našim prirodnim šumama je u stalnom padu, a u nekim područjima smanjena je više nego dvostruko u posljednje dvije dekade. Međutim, više od toga zabrinjava i paralelan pad kvaliteta drveta. Raste učešće nižih tehničkih klasa i ogrijevnog drveta. Integralno gospodarenje šumama je narušeno, a šume su sve češće mjesto za skladištenje otpada. Očigledno je da se odnosi između politike i šumarstva trebaju unaprijediti jer je to osnov i za efikasnu zaštitu šuma i održivo korištenje šumskih resursa.

U Bugojnu je, povodom Međunarodne godine šuma, između ostalog, upriličen i omaž doajenu šumarstva Seadu Hadžiću.

Šemsa ALIMANOVIĆ
s.alimanovic@kfbih.com

TAM I BAS pomažu mala i srednja preduzeća

Nastavljajući kontinuiranu podršku BiH u prevazilaženju ekonomske krize i jačanju tržišne ekonomije

Delegacija Evropske unije i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) predstavili su u Sarajevu 10. 3. 2011. program podrške sektoru MSP u BiH - TAM i BAS.

Radi se o donatorskim programima koje provodi EBRD, a cilj im je pomoći razvoj MPS-u angažiranjem lokalnih i stranih stručnjaka koji će, kroz savjetovanje, graditi konkurentnost ovih preduzeća na evropskom tržištu.

TAM pomaže MPS-u, ali i velikim preduzećima da se transformiraju kroz odgovarajuća komercijalna i tehnička znanja iskusnih rukovodilaca i dire-

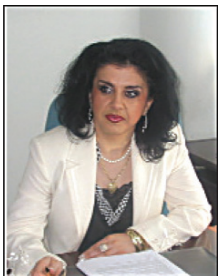
ktora iz ekonomskih razvijenih zemalja.

BAS je baziran na savjetima lokalnih stručnjaka. Programi su vrijedni dva miliona eura, a novac je obezbijedila EU. Dva su razloga pomoći EU. BiH treba posebnu pažnju da bi ispunila uvjete iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i dostigla evropsku legislativu. Drugi razlog se odnosi na pridruživanje BiH EU i interes EU je da zemlje kandidati unaprijede konkurentnost svoje ekonomije i budu u stanju pratiti tržišnu utakmicu.

Š. A.

Izvozno orijentisan razvoj

Razgovarala: Amela KEĆO, dipl. pravnik
a.keco@kfbih.com

Tamex d.o.o. Busovača je osnovana 1994. godine kao privatna kompanija porodice Ibreljić koja se bavi primarnom, sekundarnom i finalnom preradom drveta. Prateći svjetske trendove u preradi drveta i ulaganjem u savremenu tehnologiju postepeno se razvijala i izrasla u kompaniju evropskog renomea koja 99% svojih proizvoda plasira na inotrižište

Razgovaramo sa Taibom Ibreljićem, direktorom i jednim od osnivača firme Tamex.

Vaša firma je izrasla u kompaniju evropskog renomea. Taj put je sigurno bio dug i nimalo jednostavan. Kada biste rezimirali postignuto, ličnu kartu kompanije, kako bi ona glasila, odnosno šta je danas Tamex?

- Danas smo mi orijentisani ka izvozu. U kolektivu ima oko 200 uposlenih radnika, proizvodni pogoni su na površini od 50.000 m² radnog prostora i 8.000 m² proizvodnog prostora.

Jedna smo od vodećih kompanija u BiH za preradu drveta i imamo zaokružen proizvodni ciklus od

trupca do gotovog proizvoda. Takođe, imamo naj-savremeniju tehnologiju za izradu masivnog namještaja. Pored namještaja imamo proizvodnju briketa, te vlastiti transport gdje svoje proizvode dostavljamo direktno kupcu. Tamex posjeduje standarde ISO 9000:2008 i 14000:2004, te FSC, kao i federalnu okolišnu dozvolu.

Izrasli smo u kompaniju evropskog renomea što su naši kupci i prepoznali i ukazali nam povjerenje, a mi to, svakako, želimo opravdati i zadržati.

Proizvode izvozite u više zemalja: Njemačku, Austriju, Italiju, Sloveniju, Švedsku i dr. Da li ste da biste to postigli morali

ulagati u savremenije proizvodne kapacitete, kako biste dostigli uslove evropskog tržišta?

- Da biste stekli povjerenje evropskog tržišta potrebno je da imate dobar proizvod, da pokažete ozbiljnost koja se stiče poštivanjem ugovora, a da biste to održali i opravdali, potreban je kontinuiran kvalitet, praćenje svjetskih trendova, a bez ulaganja u savremene nove tehnologije to je danas nemoguće.

Da li ste zadovoljni sadašnjim pozicioniranjem na tržištu, s obzirom na konkurenciju, često neloyalnu?

- Naravno, ne možemo biti zadovoljni sadašnjim stanjem na tržištu. Na evropskom tržištu da biste parirali konkurentima u našoj branši u startu morate računati sa neloyalnom konkurencijom. Takvu situaciju često nametne i sama država koja favorizuje jedne u odnosu na druge kompanije, ima nekoliko opšte poznatih slučajeva. U okruženju imate jeftiniju sirovinu dok naša šumarstva podižu cijene ne prateći stanje na tržištu.

Moram vam reći da se nekad i sami upitamo kako opstajemo u ovim okolnostima.

Za kvalitetno funkcionisanje jedne kompanije i realizaciju budućih planova jedan od ključnih faktora jeste i ljudski potencijal. Koliko, po Vašem mišljenju, odabir kadrova znači za uspješan rad kompanije?

- Naša kompanija je nastala poslije rata kada nije bilo mogućnosti birati kvalificiranu radnu snagu, pa su ogromni napori uloženi u educiranje kadrova. Nažalost, danas se ništa nije promijenilo i dalje je deficit kvalificiranih kadrova ne samo drvopreradaivačke struke nego i drugih zanimanja.

U ovakvim otežanim tržišnim i

općenito kompliciranim privrednim uvjetima, koja bi bio Vaš „receptž za uspješnog menadžera“?

- Ja bih se isto držao one stare narodne izreke: „Rad i samo radž“

Drvena industrija u FBiH i BiH u posljednje vrijeme je suočena s problemom odgovarajućeg zakonodavnog okvira. Ovdje, prije svega, mislim na Zakon o šumama, kasnije na Uredbu o šumama, brojne dileme oko primjene, kasnije stavljanje van snage.

Da li, po Vašem mišljenju, država može objektivno pružiti kvalitetniju potporu domaćim proizvođačima, konkretno, u drvnoj industriji?

- Ako uzmete u obzir da je drvena industrija jedina privredna grana koja ima veću pokrivenosti izvozom, te da nema nikakvih podsticajnih mjera za izvoz, a da država još nije usvojila Zakon o šumama, s pravom se upitamo ko i na kakav način gazduje tim šumama. I te kako da država može i mora što prije da usvoji zakon, te biti oslonac domaćim proizvođačima kako u drvnoj tako i u svim drugim granama industrije.

Vaša kompanija je član Skupštine Privredne / Gospodarske komore Federacije BiH. Smatrate li da su dovoljno iskorištene mogućnosti i nadležnosti Komore, posebno kada su u pitanju promovisanje i zaštita interesa domaćih kompanija?

- Moram Vam sa zadovoljstvom priznati da je u posljednje vrijeme angažovanost P/GKFBiH puno veća. Pozdravljam pozitivne aktivnosti u smislu organizovanja privrednih susreta, upoznavanje sa stanjem na terenu i još niz aktivnosti kako bi se promovisali i zaštitili interesi domaćih kompanija.

Nešto za kraj!?

- Želio bih Vam se zahvaliti na razgovoru, poželjeti uspješan rad, da budete još aktivniji, kao i više članica u P/GKFBiH.

Hvala i Vama.

Taib Ibreljić

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak

Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak i uputila ga u parlamentarnu proceduru na usvajanje po hitnom postupku. Razlog za to su novi rokovi utvrđeni za postupke povrata preplaćenih poreza na dohodak za 2010. godinu, jer se iz objektivnih razloga ne mogu ispoštovati važeći rokovi.

Budući da se postupak povrata preplaćenog poreza poreznim obveznicima, koji se provodi po procedurama propisanim Zakonom o poreznoj upravi FBiH i kantonalnim propisima, pokazao složenim i dugotrajnim, ukazala se potreba hitne izmjene zakonskog roka za povrat, pa je, umjesto 20. aprila tekuće za prethodnu godinu, predloženo da to bude 31. decembar tekuće godine za prethodnu godinu.

Na ovaj način bi se Poreznoj upravi FBiH i nadležnim kantonalnim ministarstvima finansija ostavilo dovoljno vremena za obradu godišnjih poreznih prijava, kontrolu dostavljene dokumentacije o poreznim olakšicama i za donošenje rješenja o utvrđivanju prava na povrat poreza. Time bi i nadležna kantonalna ministarstva finansija imala dovoljno vremena za realizaciju povrata.

Obnovljiva energija

Vlada FBiH je prihvatila predložene izmjene i dopune Uredbe o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije (OIEiK), koje imaju za cilj otklanjanje uočenih nedostataka i stvaranje preduvjeta za praktičnu primjenu uredbe. Predviđeno je da poslove koordinacije između proizvođača, snabdjevača i potrošača električne energije iz obnovljivih izvora vrši operator za OIEiK. Budući da za njegovo formiranje nisu stvoreni svi potrebni preduvjeti, a uzimajući u obzir potrebu za uspostavom sistema korištenja obnovljivih izvora energije i kogeneracije, neophodno je izmijeniti i dopuniti rješenja u postojećoj uredbi. Prije svega, to se odnosi na izmjene određenih definicija, radi bližeg i preciznijeg određenja pojmova za primjenu Uredbe.

Također su korigovani tarifni koeficijenti za solarnu energiju i biomasu, imajući u vidu da je razvoj savremenih tehnologija pojeftinio proizvodnju solarnih ćelija i druge opreme za solarne elektrane, što smanjuje i investicione troškove. Koeficijenti za biomasu su neznatno povećani iz razloga što nije pokazan interes investitora za ulaganje u ovaj vid obnovljivog izvora energije po ranijim koeficijentima, a njegovo korištenje ima važnu ulogu u ukupnom sustavu korištenja OIE u Federaciji BiH.

Izmjenama i dopunama se precizira i odobrava nje naknade za ovu godinu do uspostave operatora za OIEiK.

Odluke o usvajanju programa

Federalna vlada donijela je odluku o usvajanju Programa utroška s kriterijima raspodjele sredstava "Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Odlukom o privremenom finansiranju FBiH za period januar - mart 2011. godine Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Riječ je o 12.375.000 KM namijenjenih poticanju animalne i biljne poljoprivredne proizvodnje, investicionim projektima i drugim podrškama u ovoj oblasti.

Vlada FBiH je donijela odluku o usvajanju Programa utroška sredstava tekućeg transfera "Subvencije Željeznicama FBiH" utvrđenih u skladu sa Odlukom o privremenom finansiranju FBiH za period januar - mart ove godine. Riječ je o ukupno 5,5 miliona KM, od čega se 5,335 miliona usmjerava Javnom preduzeću Željeznice FBiH za finansiranje održavanja željezničke infrastrukture, sufinansiranje obavljanja usluga željezničkog putničkog i kombinovanog saobraćaja.

Sporazum o saradnji

Predstavnici poreskih uprava Srbije, Slovenije, Cme Gore, te BiH, tj. Republike Srpske i Federacije BiH potpisali su u Beogradu sporazum o saradnji koji će omogućiti bolju razmjenu podataka, sprječavanje poreske utaje i smanjenje sive ekonomije. Sporazum će utvrditi buduću saradnju na razmjeni informacija, na stručnom usavršavanju, edukaciji i dobroj praksi koje uprave imaju i moraju da razmjenjuju, kako bi se popravio kvalitet rada, a radi građana i privrede zemalja regiona.

Saradnju podržava i Međunarodna organizacija poreskih uprava.

Predstavnici poreskih uprava iz regiona izrazili su zadovoljstvo potpisanim sporazumom i ocijenili da on predstavlja dobru formalno-pravnu osnovu za buduću saradnju i razmjenu informacija.

Na poljoprivredu utrošeno 55.498.504,20 KM

Program utroška sredstava "Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih proračunom Federacije BiH sa kriterijima raspodjele za 2010. godinu realiziran je u iznosu od 55.498.504,20 KM, odnosno 99,94 posto prema namjeni, zaključeno je na sjednici Vlade FBiH.

Odobreno je 2.402 zahtjeva za ruralni razvitak, 1.389 zahtjeva za potporu kapitalnih ulaganja, osam stručnih projekata, 100 zahtjeva za potporu skupovima od značaja za sektor poljoprivrede, 126 zahtjeva za potporu organiziranju poljoprivrednika i više od 40 zahtjeva koji se odnose na usklađivanje sa legislativom EU, te fondovima EU i na sufinansiranje međunarodnih stručnih projekata i pomoći u stručnom obrazovanju.

Odluke o mjerama neposredne kontrole cijena jestivog ulja utvrđivanjem marži

Vlada Federacije BiH je donijela Odluku o mjerama neposredne kontrole cijena šećera utvrđivanjem marži i o izmjeni Odluke o mjerama neposredne kontrole cijena jestivog ulja utvrđivanjem marži. Ove odluke rezultat su nastojanja Vlade FBiH da se zaustavi dalji rast cijena šećera i ulja.

Prvom odlukom utvrđuje se najviša veleprodajna marža za šećer kristal – tarifna oznaka 15,83, maksimalno osam posto na nabavnu cijenu i najviša maloprodajna marža deset posto na nabavnu cijenu. Pod nabavnom cijenom proizvoda u prometu na veliko, odnosno na malo, koji obavljaju privredna društva, pravna ili fizička lica, podrazumijeva se neto fakturna cijena proizvođača, odnosno dobavljača, uvećana za zavisne troškove.

Prema usvojenoj izmjeni Odluke o mjerama neposredne kontrole cijena jestivog ulja utvrđivanjem marži, maloprodajna marža na ulje se, sa sadašnjih 20 posto, smanjuje na deset posto.

Uredba o posebnim naknadama koje se plaćaju pri registraciji motornih vozila

Federalna vlada donijela je Uredbu o posebnim naknadama koje se plaćaju pri registraciji motornih vozila. Naknade iznose 15 KM za osobni automobil, 60 KM za autobus, 90 KM za teretni automobil, 30 KM za kombinirani automobil, šest KM za moped, deset KM za motocikl, 25 KM za radni stroj, 30 KM za radno vozilo i deset KM za traktor.

Kantonalnim fondovima za zaštitu okoliša, odnosno kantonalnim vladama gdje ti fondovi nisu uspostavljeni, pripada 70 posto, a Federalnom fondu za zaštitu okoliša 30 posto ovako naplaćenih naknada. Kantoni i općine svoje propise iz ove oblasti moraju usaglasiti s Uredbom u roku od šest mjeseci.

Pripremila: *Mira IDRIZOVIĆ*
m.idrizovic@kfbih.com

JAVNI POZIV

Privredna / Gospodarska komora Federacije BiH je i ove godine planirala da sa privrednim subjektima iz BiH organizira učešće na Međunarodnom općem sajmu u Prištini, u okviru dogovorenih aktivnosti nosilaca zajedničkih poslova po projektima komora u BiH. Ovo je šesti put da Komora organizira kolektivni nastup bh. preduzeća na pomenutom sajmu.

Pozivamo sve zainteresirane privrednike da učestvuju u promociji privrede BiH i budu izlagači ili članovi privredne delegacije na

MEĐUNARODNOM OPĆEM SAJMU - PRIŠTINA 2011. 8 - 11. JUNA 2011. GODINE

Rok za prijavu je 6. maj 2011. godine.

Međunarodni sajam u Prištini organizira Privredna komora Kosova, u saradnji sa Ministarstvom trgovine i industrije Kosova.

Cijena standardno uređenog štanda je 75 EUR-a/m².

Za sve detaljnije informacije obratite se kontakt osobama: Šemsa Alimanović, tel: 033/220 760, faks: 033 217 783, e-mail: s.alimanovic@kfbih.com i Lejla Sadiković, tel: 033/211 280, e-mail: l.sadikovic@kfbih.com

Š. A.

Godišnja inflacija u BiH

U januaru 2011. godine u BiH godišnja inflacija je bila 2,7%, dok je u februaru 2011. godine bila 3,3%.

Na godišnjem nivou, najveći opći rast cijena u BiH u januaru 2011. godine, u odnosu na januar 2010. godine, zabilježili su odjelci Alkoholna pića i duhan za 8,4%, Prijevoz za 6%, Komunikacije za 5,9% i Hrana i bezalkoholna pića za 4,6%, dok su u februaru 2011. godine u odnosu na februar 2010. godine isti odjelci zabilježili najveći rast cijena i to: Alkoholna pića i duhan za 8,4%, Prijevoz za 6,7%, Hrana i bezalkoholna pića 6,0% i Komunikacije za 5,9%.

U zemljama regije zabilježene su stope inflacije na godišnjem nivou i to u januaru 2011. godine: u Sloveniji 1,8%, Hrvatskoj 1,9% i Srbiji 11,2%, a u februaru 2011. godine: u Sloveniji 1,4%, Hrvatskoj 2,2% i Srbiji 12,6%.

Zaposleni po djelatnostima u januaru

U januaru 2011. broj zaposlenih kod pravnih lica u BiH iznosio je 696.190, a od toga 283.211 žena. U odnosu na decembar 2010. broj ukupno zaposlenih kod pravnih lica smanjio se za 0,4%, dok se broj zaposlenih žena smanjio za 0,5%.

Prosječne mjesečne bruto plaće

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenome kod pravnih lica u BiH za januar 2011. iznosila je 1.232 KM, što pokazuje nominalni pad za 1,4% u odnosu na decembar 2010. godine, a u odnosu na isti mjesec prošle godine nominalno je viša za 2,4%.

Prosječne mjesečne isplaćene neto plaće

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome kod pravnih lica u BiH za januar 2011. iznosila je 807 KM, što pokazuje nominalni pad za 1,4% u odnosu na decembar 2010. godine, a u odnosu na isti mjesec prošle godine nominalno je viša za 2,2%.

Indeks potrošačkih cijena

Mjesečna inflacija u januaru 2011. godine u BiH bila je 1,5%, dok je u februaru 2011. godine bila 0,7%.

Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje, u januaru 2011. godine u odnosu na decembar 2010. najviše su porasle cijene u odjeljku Alkoholna pića i duhan - za 8,7%, Hrana i bezalkoholna pića - za 1,6% i Prijevoz - za 1,5%, dok su u februaru 2011. godine u odnosu na prethodni mjesec najviše porasle cijene u odjeljku Hrana i bezalkoholna pića, za 1,6%, Prijevoz - za 0,7% i Stanovanje, električna energija, plin i drugi energenti - za 0,6%.

Rast cijena u januaru u odnosu na decembar je velikim dijelom nastao zbog viših cijena u grupi duhana, za 12,0% (zbog viših cijena domaćih cigareta za 16,4% i uvoznih cigareta za 4,8%), zatim u grupi hrane, za 1,8% (zbog viših cijena povrća za 7,7%, hljeba i žitarica za 2,5%, voća za 2,5%, šećera, džema, meda i drugih konditorskih proizvoda za 2,4%, masti i ulja za 1,5%), te goriva i maziva, za 2,8%. U februaru u odnosu na januar najviše su porasle cijene u grupi hrane, za 1,6% (zbog viših cijena hljeba i žitarica za 4,3%, povrća za 2,9%, voća za 2,2% i šećera, džema, meda i drugih konditorskih proizvoda za 1,7%), zatim u grupi vodosnabdijevanje i druge komunalne usluge za 4,5% (zbog viših cijena vodosnabdijevanja za 6,3% i komunalnih usluga za 1,3%), te goriva i maziva, za 1,5%.

Prosječne godišnje isplaćene neto plaće za 2010. godinu

U 2010. godini najveći godišnji prosjek isplaćene neto plaće u BiH iskazan je u sektoru finansijsko posredovanje i to u iznosu od 1277 KM, a najmanji u sektoru građevinarstvo i iznosio je 524 KM.

Nezaposlenost

U januaru 2011. broj osoba koje se vode kao nezaposlene u BiH iznosio je 526.686 i povećao se za 2,1%, a broj nezaposlenih žena povećao se za 0,7% u odnosu na decembar 2009. godine. Stopa registrovane nezaposlenosti u januaru 2011. iznosi 42,4%, a za žene 47,8%.

Zaposlenost

U januaru 2011. godine ukupan broj zaposlenih u Federaciji BiH iznosio je 440.461, što predstavlja povećanje za 0,01% u odnosu na decembar 2010. godine.

U odnosu na godišnji prosjek broja zaposlenih u 2010. godini došlo je do povećanja za 0,3%.

Indeksi industrijske proizvodnje

Industrijska proizvodnja u FBiH u februaru 2011. godine u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz 2010. godine manja je za 5,6%, a u odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca prošle godine veća je za 4,9%, dok je u odnosu na januar ove godine veća za 0,3%.

Ukupna industrijska proizvodnja u periodu januar - februar 2011. godine u odnosu na isti period 2010. godine veća je za 6,8%, u području Vađenje ruda i kamena veća je za 9,1%, u području Prerađivačka industrija veća je za 9,1% i u području Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom veća je za 1,8%.

Prema glavnim industrijskim grupacijama industrijskih proizvoda, u februaru 2011. godine u odnosu na proizvodnju iz februara 2010. godine, proizvodnja bilježi povećanje intermedijarnih proizvoda, osim energije, za 13,4%, kapitalnih proizvoda za 23,8% i netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 7,9%, dok je zabilježeno smanjenje energije za 0,7% i trajnih proizvoda za široku potrošnju za 3,2%.

Indeksi potrošačkih cijena

Ukupan indeks potrošačkih cijena u januaru 2011. godine viši je za 1,4% u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano po odjeljcima COICOP klasifikacije (Classification of Individual Consumption by Purpose), rast cijena registrovan je u odjeljku Alkoholna pića i duhan za 9,5%, Hrana i bezalkoholna pića za 1,8%, Prevoz za 1,6%, Komunikacije za 1,3%, Restorani i hoteli za 0,9%, Stanovanje, električna energija, plin i drugi energenti za 0,3% i Ostala dobra i usluge za 0,1%.

U odjeljku Zdravstvo cijene su niže za 0,3% i u odjeljku Odjeća i obuća za 0,1%. U ostalim odjeljcima cijene se nisu mijenjale u ovom mjesecu.

Ukupan indeks potrošačkih cijena u januaru 2011. godine je viši za 2,6% u odnosu na prosjek 2010. godine i za 2,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Prosječna neto plaća za januar

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome za januar 2011. godine, u FBiH, iznosila je 810,55 KM, što je nominalno manje za 2,0% u odnosu na decembar 2010. godine i viša je nominalno za 2,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Bruto plaća za januar

Prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća po zaposlenom za januar 2011. godine, u FBiH, iznosila je 1234,18 KM, što je nominalno manje za 2,0% u odnosu na decembar 2010. godine, a nominalno više za 2,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Indeksi cijena proizvođača industrijskih proizvoda

Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u februaru 2011. godine u FBiH viši je za 0,5% u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano prema glavnim industrijskim grupacijama, indeks cijena energije je viši za 1,1%, a intermedijarnih proizvoda, osim energije, i netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 0,4%.

Pad indeksa cijena registriran je kod kapitalnih proizvoda za 0,4%. U grupacij trajni proizvodi za široku potrošnju nije se mijenjao u ovom mjesecu.

Posmatrano prema područjima KD-a, indeks cijena je viši u području Vađenja ruda i kamena i to za 2,5%, a u području Prerađivačke industrije za 0,3%.

U području Proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, gasom i vodom indeks cijena se nije mijenjao u ovom mjesecu.

Posmatrano po oblastima, rast indeksa cijena je registriran kod Proizvodnje ostalih saobraćajnih sredstava za 3,5%, Vađenja uglja i lignita; vađenja treseta za 2,6%, Vađenja ostalih ruda i kamena za 2,5%, Proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića za 1,6%, Prerađe drveta i proizvoda od drveta i plute osim namještaja; proizvodnje predmeta od slame i pletarskih materijala za 1,0%, Proizvodnje koksa, derivata nafte i nuklearnog goriva za 0,9%, Proizvodnje proizvoda od gume i plastičnih masa za 0,2%, Štavljena i obrade kože; proizvodnje kofera, ručnih torbi, sedlarskih i saračkih proizvoda i obuće, Proizvodnje ostalih proizvoda od nemetalnih minerala i Proizvodnje namještaja, ostale prerađivačke industrije, d.n. za 0,1%.

Pad indeksa cijena registriran je kod Proizvodnje kancelarijskih mašina i računara (komputera) za 5,1%, Proizvodnje metalnih proizvoda, osim mašina i opreme za 1,7%, Proizvodnje baznih metala za 1,6%, Proizvodnje električnih mašina i aparata d.n. za 1,5%, Reciklaže za 1,0%, Izdavačke djelatnosti, štampanja i umnožavanja (reprodukcije) snimljenih zapisa za 0,5%, Proizvodnje celuloze, papira i proizvoda od papira i Proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda za 0,2%. U ostalim oblastima indeksi cijena se nisu mijenjali u ovom mjesecu.

Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u februaru 2011. godine viši je za 4,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a u odnosu na decembar 2010. godine viši je za 1,9%.

Za dva mjeseca ove u odnosu na isti period prethodne godine ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda je viši za 4%, a u posljednjih dvanaest u odnosu na prethodnih dvanaest mjeseci je viši za 1,3%.

Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u februaru 2011. godine viši je za 4,5% u odnosu na prosječan indeks iz 2010. godine.

Oznake

Ključni izvor informacija o proizvodu

Oznake su svuda oko nas!

Označavanje je bitno tržišno oruđe koje bi trebalo biti viđeno kao integralni dio komunikacije između proizvođača i potrošača. Deklaracije i oznake na proizvodima proizvođačima pružaju sredstvo kojim propuštaju osnovne informacije o proizvodu, kao i ostale korisne informacije. Takođe, kada se koristi efikasno i odgovorno, deklariranje i označavanje proizvođaču pruža mogućnost za isticanje prednosti njihovog proizvoda u poređenju sa konkurencijom.

Deklaracije i oznake potrošaču omogućavaju pravilnije najboljeg i najsigurnijeg mogućeg izbora na osnovu informacija koje objašnjavaju prirodu i karakteristike proizvoda.

U Evropskoj uniji trenutno je na snazi mnogo propisa i pravila na evropskom i nacionalnim nivoima u pogledu općeg označavanja, pakiranja i reklamiranja prehrambenih i ostalih proizvoda. Istovremeno je u EU u toku dosta debata o pravilnom korištenju oznaka i najboljim parametrima za označavanje.

Označavanje proizvoda propisano je isključivo radi zaštite zdravlja potrošača i služi da informiše o onome što se kupuje, a opće pravilo označavanja kaže da potrošač ne smije biti prevaren ili doveden u zabludu.

Odgovornost za proizvod jeste uvijek na osobama koje proizvod stavljaju na tržište.

Istraživanja provedena u EU utvrdila su da, iako postoji više načina označavanja, ljudi prepoznaju oznake i koriste ih pri donošenju odluke o kupovini prehrambenih proizvoda. Nijemci, Mađari, Poljaci i Švedani uglavnom provjeravaju tablicu nutritivnih vrijednosti koja sadrži činjenice o nivou hranjivih sastojaka, kalorija, holesterola i masnoća, dok potrošači u Francuskoj i Velikoj Britaniji provjeravaju sastav preporučenih dnevnih količina pojedinih sastojaka u prehrambenim proizvodima (RDA).

Najviši nivo svijesti o postojanju bilo kakvog oblika označavanja prehrambenih proizvoda pokazali su Švedani (95%). Tamošnji potrošači koriste općepoznati logo kojim se označavaju zdraviji proizvodi u nekoj od prehrambenih kategorija, a oko 61 posto potrošača u ovoj zemlji traži i dodatne oblike informisanja.

Istraživanje takođe pokazuje da većina evropskih potrošača razumije postojeći sistem označavanja, te da oko polovine njih može uspješno protumačiti sve RDA informacije.

Strateški cilj EU jeste imati sveobuhvatan pristup označavanju koji:

- pruža potrošaču neophodne informacije za donošenje sigurnog i zdravog izbora,
- kreira konkurentno tržišno okruženje u kojem dinamični, efikasni i inovativni proizvođači mogu izvući punu korist od označavanja pri prodaji njihovih proizvoda,

- jeste konzistentan, koherentan i transparentan,
- kreira zajednički okvir i pravila kako bi se otklonile barijere za slobodnu cirkulaciju dobara.

Označavanje prehrambenih proizvoda

OZNAKA SIROVINSKOG SASTAVA najvažniji je i obavezni dio svakog proizvoda, izuzev sira, maslaca, gazirane vode, te proizvoda od jednog sastojka (npr. so, mlijeko).

Sirovinski sastav mora biti vidljivo otisnut na donjem dijelu prednje strane etikete, za koji je propisana i određena veličina slova. Nakon navođenja sirovina (npr. narezana jabuka, sirup, modifikirani škrob), slijedi nabrojavanje aditiva (npr. prirodna aroma, konzervansi i umjetna boja). U slučaju proizvoda poput špageta sa paradajz-sosom i svi sastojci sosa, takođe, moraju biti navedeni.

Prisustva kinina i kofeina moraju biti jasno naznačeni. Ukoliko kofeina ima više od 150mg/l, proizvod mora sadržavati poruku upozorenja o visokom kofeinskom prisustvu.

Deklarirani sirovinski sastav obavezuje proizvođača na usatjeni kvalitet. Ako nakon izvjesnog vremena dođe do promjene kvalitete, a laboratorija to utvrdi, to se može tretirati kao pokušaj namjernog rušenja vrijednosti proizvoda zbog materijalne koristi - što se smatra pokušajem falsificiranja.

Po propisima EU, deklaracija mora obavezno sadržati i hemijski sastav proizvoda, te njegovu kalorijsku vrijednost.

Dijetetski proizvodi imaju i posebne zahtjeve u pogledu etiketiranja. Tu su, prije svega, definicije pojmova "light", "strong", "high", "low" itd, a propisani su uslovi koje treba zadovoljiti da bi se takav podnaslov uopće mogao staviti na proizvod.

Natural označava proizvod dobiven od posve prirodnih sirovina. Ako u bilo kojem elementu etikete sadržaj ne odgovara navodima, proizvođač snosi odgovornost, odnosno to se smatra prevarom potrošača.

Dječija i dojenačka hrana mora zadovoljiti stroga pravila iz Pravilnika o kvalitetu dijetetskih pripravaka. Na deklaraciji takve hrane se mora nalaziti i dodatak koji se odnosi na dopuštena sredstva (aditive) i druge tvari, zatim uputstvo kako se hrana priprema, u kojem se omjeru miješa i na kojoj temperaturi se grije prije davanja obroka djeci. Strogo je određena i ilustracija na ambalaži kako potrošači ne bi bili dovedeni u zabludu.

Etikete na prehrambenim proizvodima, koji su namijenjeni izvozu u zemlje EU-a, moraju sadržavati podatke koji su istiniti i rezultat hemijske analize ili kompjuterske simulacije na jednom od poznatih softverskih programa.

NUTRITIVNI DIO daje detaljniji uvid o hranjivoj vrijednosti onoga što se stavlja u organizam i naročito je koristan dijabetičarima, sportašima, trudnicama.

Nutritivni dio etiketa može biti manje ili više opširan. Ponekad se traži specifikacija masnih kiselina, ugljikohidrata ili

drugih sastojaka hrane. Kod proteinskih dodataka za body buildere, nužna je specifikacija aminokiselina i pojedinih masnoća.

Postoje i razna druga upozorenja na etiketama proizvoda poput ovih: "ne sadrži gluten" ili "nema laktoze" i sl. Neke namirnice sadrže alergene (jagode, kikiriki, soja) i one na etiketama moraju imati upozorenje.

Na oznaci za sireve deklarira se vrsta mlijeka od kojeg je dobiven (ako je riječ o smjesi, treba navesti sastav), količina mliječne masti, količina kolestrola, da li je fermentiran ili ne i što je sve dodano. Ako sir nije dobiven prirodnim procesom već raznim starter kulturama, naznačava se da je "imitacija".

Kod voćnih sokova, takođe, postoji nekoliko mogućnosti označavanja: gust, rijedak, gaziran i negaziran. Ako se zaboravi oznaka, proizvod se smatra falsifikovanim. Dakle, nije važno samo što piše, već i ono što ne piše, a trebalo je biti napisano!

Ako piše da je sok "100% prirodan", onda ništa ne smije biti dodano, pa ni šećer, arome i boje. Ukoliko na soku piše "zaslađen", mora se navesti kojim sladilom.

Svi propisi za voćne sokove vrijede i za povrtno. Naziv *đus* (juice) daje se samo 100% prirodnim sokovima. Sve ostalo su voćni napici. Ako je sok načinjen od više vrsta voća, može nositi naziv koktel (cocktail), ali moraju biti navedene sve vrste voća po količinskom redoslijedu.

Proizvođači mogu pružiti i dodatne informacije koje moraju biti precizne, ali ne smiju obmanjivati potrošače niti tvrditi da proizvod može spriječiti ili liječiti oboljenja.

Ostali proizvodi

Kad je riječ o neprehrambenim proizvodima (deterdžent, kozmetika, boje, igračke, električni aparati itd), potrošači EU insistiraju na sigurnosti, te odluku o kupovini donose upravo na osnovu sigurnosnih parametara. Propisi EU za takve proizvode zahtijevaju sigurnosno označavanje (simbole i fraze o sigurnosti, sastav i informacije koje se tiču okoliša). Direktiva o sigurnosti proizvoda obavezuje proizvođače i distributere da kupcima pruže jasno razumljive informacije o sigurnosti. Kozmetički proizvodi moraju sadržavati podatke o sastojcima u skladu sa međunarodnom nomenklaturom (INCI), uz opise pojedinih materija, težini i količini, minimalnom roku trajanja nakon otvaranja proizvoda, predostrožnosti pri upotrebi, te podatke o neželjenim efektima korištenja proizvoda. Proizvodi za sunčanje moraju biti jasnije označeni, što podrazumijeva standardnu UVA oznaku, standardizirane odredbe za opis nivoa zaštite i ne smiju imati tvrdnje koje dovode u zabludu poput tvrdnje "totalna zaštita".

Zahtjevi označavanja ažuriraju se u skladu sa naučnim otkrićima i očekivanjima potrošača.

Proizvodi u EU na pakovanju sadrže sljedeće informacije:

1. ime pod kojim se proizvod prodaje,
2. listu sastojaka i podatke o alergenima,
3. količinu određenih sastojaka,
4. neto količinu,
5. datum / minimum trajanja,
6. posebne instrukcije o čuvanju ili uslovima korištenja,
7. ime /poslovno ime proizvođača ili pakovatelja ili prodavača,
8. mjesto porijekla prehrambenog proizvoda, ukoliko odustvo može zbuniti potrošače,

9. uputstvo za upotrebu gdje je neophodno,
10. deklariranu aktuelnu jačina na pićima sa više od 1,2% alkohola,
11. jasno naznačeno ukoliko hrana sadrži GMO.

Ekološka oznaka je znak da je proizvod provjeren prema određenim ekološkim standardima. On kupce osvještava da i na taj način mogu sudjelovati u zaštiti okoliša, osim ubičajenog načina očuvanja okoliša, kao što je npr. razvrstavanje otpada. Proizvod s ekooznakom ne ugrožava okoliš niti pri proizvodnji niti pri upotrebi. Ekološku oznaku možemo naći na svim proizvodima, osim na hrani.

Oznaka dodatka u hrani, tj. aditiva u EU je E. Evropska shema E numerisanja prati Međunarodni sistem numerisanja (INS).

Podjela aditiva:

1. Antioksidansi i sinergisti antioksidansa,
2. Konzervansi,
3. Arome,
4. Pojačivači arome,
5. Emulgatori, zgušnjivači, +sredstva za vezivanje i sredstva za želiranje,
6. Bojila,
7. Sredstva za zaslađivanje (sladila),
8. Kiseline,
9. Baze,
10. Soli,
11. Enzimski preparati,
12. Sredstva za neutralizaciju,
13. Pomoćna sredstva u proizvodnji (sredstva za sprečavanje pjenušanja, katalizatori, sredstva za bistrenje, filtrisanje i adsorpciju, sredstva za smrzavanje, deterdženti),
14. Ostali aditivi.

Klasifikacija aditiva:

- E100–E199 (bojila),
- E200–E299 (sredstva za konzerviranje),
- E300–E399 (antioksidanti i regulatori kiselosti),
- E400–E499 (emulgatori, stabilizatori i zgušnjivači),
- E500–E599 (regulatori kiselosti, sredstva protiv zgrudnjavanja, kiseline, baze, soli),
- E600–E699 (pojačivači arome),
- E700–E799 (antibiotici),
- E900–E999 (mješavine, zaslađivači, sredstva za glaziranje),
- E1000–E1999 (hemijski dodaci, emulgatori, stabilizatori).

Bosna i Hercegovina će prije ulaska u EU morati uskladiti svoje propise sa propisima EU u rokovima koji su definisani Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, tj. morat će usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva osigurati zaštitu ekonomskih interesa potrošača, opću sigurnost proizvoda koju garantuje EU, ojačati sistem nadzora tržišta i jačati rad udruženja za zaštitu potrošača.

Proizvođači će se morati ponašati u skladu sa propisima, a kupci u BiH će biti sigurniji i bolje informisani o tome šta kupuju. Ono što već sada stanovnici BiH mogu uraditi jeste da nauče i steknu naviku čitanja oznaka na proizvodima, kako bi donosili „zdravije“ odluke pri kupovini.

Pripremila: M. IDRIZOVIĆ

„100 najvećih u BiH“ Budite dio projekta kojem se vjeruje

I ove godine najatraktivnije izdanje izdavačke kuće Privredne štampe „Poslovne novine“ priprema izbor „100 najvećih u BiH“

Specijalno izdanje „Poslovnih novina“ pod nazivom „100 najvećih u BiH“ sredinom ove godine će objaviti rang-liste najuspješnijih velikih, srednjih i malih kompanija u BiH. Rang-liste tradicionalno se prave prema ukupnom prihodu, neto dobiti, izvozu i investicijama, to su kriteriji i za srednja i mala preduzeća, sve s ciljem da što više njih ima priliku da pokaže svoje rezultate.

Riječ je o projektu koji je iz godine u godinu sve respektabilniji i sve više jača poziciju važnog izvora informacija u bh. privredi. Kao takav prepoznat je u BiH, pa ga citiraju mediji u državi i regiji, kao i brojne domaće i strane organizacije, ambasade, revizorske kuće i drugi. Brojne bh. kompanije koriste svoju poziciju na rang-listi „100 najvećih u BiH“ kao značajnu referencu.

Kako se rang-lista pravi na osnovu podataka koje dostavljaju firme, pozivamo Vas da i ove godine učestvujete i pošaljete ispunjen anketni list koji se može naći na web stranici: www.privrednastampa.biz. Uvrštavanje na rang-listu je besplatno, a lista se objavljuje u izdanju „Poslo-

vnih novina - 100 najvećih u BiH“ koje izlazi u julu, kada će se dodjeljivati i priznanja najboljima na svečanoj ceremoniji, uz medijsku pažnju.

Dugogodišnji partneri na projektu su: Asocijacija poslodavaca Bosne i Hercegovine, Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora BiH, Privredna/Gospodarska komora FBiH, te kantonalne komore, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, a očekujemo i podršku Privredne komore RS, koja je bila partner i proteklih godina.

Jedinstvene karakteristike Projekta „100 najvećih u BiH“ su **tradicija, kredibilitet, objektivnost** - jer se rangiranje vrši na osnovu jasno definisanih kriterija; **transparentnost** - jer se rang-liste sa svim podacima objavljuju u specijalnom izdanju Poslovnih novina; kao i **dostupnost** - jer se daju jednake šanse svim privrednim subjektima da učestvuju u izboru tako što svaka firma koja želi da bude rangirana može popuniti anketni listić i dostaviti svoje podatke Poslovnim novinama do 10. maja ove godine.

Sa svečane ceremonije izbora „100 najvećih u BiH“ u julu 2010.